

Теодор ДРАЙЗЕР

ПРИНЦ-ЗЛОДІЙ
ТА ІНШІ ОПОВІДАННЯ

Переклад з англійської

Київ
"ЗНАННЯ"

ПРИНЦ-ЗЛОДІЙ

Імпровізація на давню східну тему

Двері мечеті в Ходейді були широко відчинені й немов припрошували втекти сюди від спеки арабського полудня. А всередині, оскільки наближався призначений для молитви час, кілька найпобожніших вірян вже схиляли голови, звернувши обличчя до Мекки. Надворі ж, на площі перед великим храмом у тіні високої східної стіни, з десяток жебраків у своєму дранті поставали купками чи лиш ладналися примоститися десь в очікуванні виходу правовірних, котрі з поваги до суворих приписів Корану могли ошчасливити їх якоюсь пайсою чи анною¹. Бо хіба ж не сказано: “І не забуває бідняків і синів доріг”? Навіть так воздається молитва Аллаху, милосердному, могутньому.

Трохи на віддалі від них, байдужі до всіх навколо, до чужих турбот, навіть до величності самої мечеті, гралися зо два десятки дітлахів, кружляючи по площі, як зграйка комашні чи кажанів. І, проходячи повз них, часто купками, щоб можна було перекинутись кількома невимушеними словами про справи дня, що минає, до храму прямували шановані громадяни Ходейди, облишивши свої крамнички й щоденні турботи: Бгорі, торговець олов'яним начинням, котрий зайшов сюди, поспішаючи по дорозі додому до затишної мабрази², де б можна було викурити кальян і

¹ *Пайса і анна* — дрібні розмінні монети Бангладешу, Індії, Пакистану. Пайса — чверть анни. (*Тут і далі — прим. пер.*)

² *Мабраза* (або мафрай, дослівно з араб. “місце видимих відмінностей”) — довга кімната на верхніх поверхах будівель

пожувати трохи кату¹; Ахмед, ткач килимів, котрий зупинився, щоб помолитися перед тим, як дістатися домівки; Чуді, пекар, та Зад-ель-Дін, торговець роздрібним крамом; магазини цих двох стояли поряд, тож вони, голови родин, обговорювали ситуацію в торгівлі й прибуття каравану з Таїфа. Потім підійшов Азад Бахт, голяр, за звичкою суплячи брови. І Феруз, носій води, пропонуючи купити свій крам. І багато інших приходили та йшли, адже це був саме час закриття крамниць; скоро вже всі після молитви в мечеті розійдуться по домівках чи мабразах, бо “скоро” надходить дуже швидко після “зараз”.

Але Газзар-аль-Дін, старцюватий оповідач історій, котрий лиш годину тому зайшов через Чедарські ворота разом з караваном із Таїфа, не був поміж них. Так, він був чужинцем у Ходейді, одним з тих, кого веде від міста до міста й від села до села талант розповідати казки, оспівувати славу царів, принців і принцес, розказувати про діяння джинів, магів та інших легендарних героїв. Але сам він був бідняк бідняком. Свої історії збирав у багатьох мандрівках. І хоч літа його вже добігали восьмого десятка, а вигляд важко було назвати привабливим, проте у своїх штуккарствах він досяг такої майстерності, що досі не помер з нужди. Усім його багатством була лиш пов'язка

або відкритих мансардах, облаштована низькими кушетками й подушками, у якій чоловіки збиралися поспілкуватися й пожувати кат.

¹ *Kam* — вічнозелений чагарник, листя якого має легку наркотичну й стимулювальну дію, викликає звикання. У свіжому вигляді вживають молоді верхні пагони й листя, жують або заварюють як чай. Відіграє велику роль у культурі Ємену і є аналогом кави та забороненого релігією алкоголю.

на стегнах, а ще тюрбан і накидка, такі ж брудні, як і зношені. Його бороди й волосся за багато років не торкалися жодні інші гребінці, окрім пісків пустелі й пилу доріг. Обличчя його стало подібним до пергаменту, руки — до пазурів, а одна — від плеча взагалі була висхла.

Кинувши оком на всіх своїх братів по вбогості біля дверей мечеті, Газзар-аль-Дін вирішив залишитися на шанобливій відстані від них і оглянути те місце, де опинився. Харчевня Аль-Гаджаза стояла зовсім недалечко, вітер доносив звідти манливі пахощі, а старець намагався прикинути, як би йому зібрати якомога більше слухачів серед тих, хто тепер так жваво приходив і йшов звідси. Мусив заради прожиття. Без сумніву, у Ходейді було безліч оповідачів, тож храмові жебраки не зрадіють ще одному зайшлому прохачеві людської милості. Справді, були часи, коли неприхована ворожість виявлялася відкрито, як-от у Ферузі: якось він зібрав чималенько анн з натовпу, який розважав, і хтось на нього напав, побили й відібрали гаманця з усім заробленим, а на додачу до всього одна з розлючених вовчиць із цієї зграї ще й вилила на нього ціле відро помий. Відтоді він навчився бути обережним.

А все ж, як усе обміркувати, то життя було не таким і нужденним. Так, багато хто мав власні будинки, і дружин, і крамниці, але де немає недоліків? Найкращі з них завжди лишалися такими ж застиглими, як пальми і піски пустель. Може, раз колись у своєму житті вони вирушили до Мекки чи Медини, щоб там віддати молитву Богові чи бути ошуканими, а інколи навіть вбитими підступними хижакками, котрі меш-

кали в тих місцях. Але в його випадку... Пахощі з харчевні Аль-Гаджаза знову долинули до нього... Справа була за малим: він має знайти якийсь затишний закуток чи затінок біля стіни, де б можна було постелити накидку та вдарити в барабан, повернувши увагу перехожих і забезпечивши собі якомога більший потік монет перед початком нової історії пригод і незбагненностей, спроможної підтримувати слабку ниточку інтересу навіть у найзнудженіших та найбайдужіших. Тоді б йому було гарантовано достатньо анн, аби знайти їжу та притулок. Для цього, як він добре знав, потрібна прекрасна принцеса й закоханий у неї красень, а також — шляхетний, великодушний та величний каліф. І багато слів про золото й владу там, де їх бракувало в реальному житті. Крім того всього, мають бути жорстокі розбійники й злодії, і, звісно, чесні захисники, попри те як мало їх було насправді. А іноді, як інтерес на обличчях слухачів трохи пригасав, наймудріше було відступити від звичного і змішати кілька історій, позичивши в однієї й доточивши до іншої.

Йдучи й мимохідь заглядаючи у вікна і двері крамниць та маєтків довкола, він у пошуках тихого прихистку спрямував свої кроки до закритого ринку, подалі від людної площі. Тут сів собі й почав бити в барабан, легесенько, щоб не образити правовірних. А ще не мав ані найменшого бажання повертати увагу жебраків, які досі стояли біля входу в храм. Вони скоро мали піти; тоді можна буде почуватися безпечніше, адже від них, особливо таким людям, як він, — вільним творцям — не варто було очікувати нічого іншого, крім насмішок і суперни-

цтва. Він м'яко постукував, кидаючи навсібіч швидкі погляди — то у вікна, то на мечеть, то уздовж звивистої вулиці. Побачивши двох хлопчаків, а тоді третього, котрий зупинився й почав пильно вдивлятися, вирішив, що його мистецтво починає справляти свій магічний вплив. Бо туди, де є діти, точно прийдуть їхні дорослі. Так і сталося. Підходячи все ближче й ближче, до перших дітлахів приєднався четвертий, п'ятий і шостий хлопчак. Незабаром Хайфа, торговець тютюном, кульгаючи до мечеті, щоб продати там свій крам, зупинився і теж долучився до дітей. Хотів подивитися, що буде далі — чи з'являться хоч якісь слухачі в Газзара. Тоді підійшов Вайді, продавець води, щойно скінчивши роботу; далі Аджиб, прискіпливий прибиральник ринкових торговельних яток, увесь переповнений цікавістю. Затим товариство поповнилось Суді й Парфі, носіями, яких привела спрага до чудес, а потім Ель-Джедом, торговцем скалками.

У міру того, як вони всі збиралися довкола нього, Газзар-аль-Дін наважувався дедалі гучніше й гучніше бити в барабан, вигукуючи: “Надзвичайна історія, о чесне товариство! Неймовірна історія! Слухайте всі! Історія, якої ще ніколи не розповідали в Ходейді — ні, в усьому Ємені! “Принц-зłodій”! “Принц-зłodій”! Лиш анна — так, чверть рупії — і я почну! Насолода, а не історія! Як жасмин милує; як кат тішить! Дивовижна історія!”.

— Ага, але як про це знати наперед? — мовив Ахмед, ткач килимів, Чуді, кравцеві, біля якого стояв. — Багато хто обіцяє неймовірні історії, та мало хто їх розказує.

Зміст

Принц-злодій (переклад С. Торби).....	3
Обитель (переклад М. Косенко).....	47
Рука (переклад Г. Гнедкової).....	88
Пути (переклад О. Шляхетко)	115
Тайфун (переклад С. Торби)	158
Реалізація (переклад Г. Литвиненко).....	204
Перемога (переклад М. Івченка)	231
“Милість” Бога (переклад С. Торби).....	260

Theodore DREISER

**THE PRINCE
WHO WAS A THIEF**



Theodore DREISER

**THE PRINCE WHO
WAS A THIEF AND
OTHER STORIES**

Київ : Znannia, 2019. —
286 p. — (American Library).

*Для тих, хто читає
світову літературу мовою
оригіналу, пропонуємо збірку*

*оповідань Теодора Драйзера “Принц-зłodий та інші
оповідання” англійською мовою без скорочень та
адаптації.*

*Усі книги серій “English Library” і “American
Library” виходять друком мовою оригіналу та у пе-
рекладі українською. Розташування тексту тво-
ру на сторінках видання англійською відповідає їх
розміщенню у книзі українською мовою.*

*Книги цих серій можна придбати у кращих кни-
гарнях України, передплатити у будь-якому від-
діленні поштового зв'язку або замовити на сайті
нашого видавництва: www.znannia.com.ua.*

Передплатні індекси:

74072 — “English Library” (англійською мовою);

21877 — “English Library” (українською мовою);

10174 — “American Library” (англійською мовою);

10654 — “American Library” (українською мовою).